

НОВИ САД - На данашњи дан 1882. године умро је српски писац Константин Пејчић. Медицину је завршио и докторирао у Пешти. Био је управник Текелијанума (завода за образовање српске деце у Пешти - задужбине грофа Саве Текелије). Био је активан у политичком и јавном животу Срба у Војводини и тадашњој Угарској уопште. Један је од првих сарадника Летописа Матице Српске (часопис је основан под именом "Сербски летопис" - из круга његових сарадника је и настала Матица српска). Сарађивао је у "Сербским новинама". Био је изразити следбеник Доситеја Обрадовића и пропагатор његових идеја. Издавао је у Панчеву популарно-медицински часопис "Домаћи лекар". Дела: "Житије Теодора Павловића", "Грађа за историју српског покрета у Угарској".

Данас је петак, 7. јун 2019. године.

1494 - Португал и Шпанија потписале су у Тордесиљасу споразум о подели новооткривених земаља, према којем су територије источно од 50. степена географске дужине припале Португалу а западно од те линије Шпанији. Границу је повукао иницијатор споразума папа Александар VI, да би спречио сукобе две католичке земље у новом свету. Млађе колонијалне силе, Енглеска (од почетка 18. века Уједињено Краљевство), Холандија, Француска и друге нису поштовале ову територијалну поделу.

1502 - Рођен је италијански римокатолички свештеник Уго Буонкомпањо, папа Гргур XIII од 1572. до 1585, који је подстицао француске римокатолике на искључивост и благословио покољ Хугенота (француских Калвиниста) у Вартоломејској ноћи 1572. Подржавао је шпанског краља Филипа II, ватреног присталицу инквизиције, у борби против протестантске Енглеске. Према савету астронома 1582. реформисао је календар, назван Грегоријански, пошто је стари календар - Јулијански, битно астрономски одступао од стварног стања. Грегоријански календар у прво време су прихватиле само католичке земље, вековима доцније протестанске, а тек после Првог светског рата и православне земље. Неке православне цркве и данас користе Јулијански календар, попут Српске и Руске цркве.

1523 - После победе над Данцима, Густав Васа проглашен је краљем Шведске под именом Густав I.

1840 - Актом Министарства унутрашњих послова (Попечитељство внурених дела) у Србији је почела да ради поштанска служба устројена по савременим стандардима тадашње Европе. У Србији је и раније постојала поштанска служба, али организована по турским мерилима - "Татарско-мензулански" систем. Још је Карађорђевић "Криминални закон" из 1810. прописивао поједине одредбе везане за поштанску службу. Централна пошта била је смештена на Калемегдану у здању старе "Мензулане".

1848 - Рођен је француски сликар и вајар Пол Гоген, чији је уметнички поглед изграђен на противставу импресионистичком схватању сликарства. Његов поступак карактеришу поједностављени облици, јаки контрасти боја, укидање перспективе, а најчешћа тема је егзотичан свет домородаца тахићанског острва Фату-Ива, међу којима је и умро. Најзначајније слике урадио је током два боравка на Тахитију, где је побегао од цивилизације - "Ћеретање", "Две девојке с ахитија", "Материнство", "Бели коњ", "Племкиња".

1848 - Умро је руски књижевни критичар и филозоф Висарион Григорјевич Белински, оснивач руске реалистичке естетике. Формулисао је теоријску основу новог правца у руској књижевности названог "натурална школа". Настојећи да критици створи филозофску основу, проучавао је немачку филозофију. Написао је критичка тумачења дела Пушкина, Љермонтова, Гогоља а његово "Писмо Гогољу" образац је прецизности и оштрине критичке мисли. Дела: "О руској повести и о повестима Гогоља", "Књижевне маштарије", "Јунак наших дана", "Песме М. Љермонтова", "Деоба поезије на родове и видове", "Реч о критици", "Путовања Чичикова или Мртве душе", "И.А.Крилов", "Дела Александра Пушкина".

1861 - У америчком граду Њу Орлеанс изведена је прва представа стриптиза у којој се једна балерина свлачила уз оскудно осветљење.

1862 - САД и Велика Британија потписале су споразум о сузбијању трговине робљем.

1867 - Рођен је аустралијски писац Хенри Арчибалд Лосон. Живео је и радио као морнар. Писао је углавном на социјалне теме. Дела: "Кратке приче у прози и стиху", "Земља из које сам дошао", "Деца прашуме", "Кад сам био краљ и друге приче", "Звезда Аустралије".

1896 - Рођен је мађарски државник Имре Нађ, шеф владе од 1953. до октобра 1956, кад је у Мађарској избила антикомунистичка побуна. Као мобилисани аустроугарски војник заробљен је 1917. у Русији и потом је учествовао у борбама за учвршћење совјетске власти. Комуниста је постао 1918. и по повратку у Мађарску 1921. борио се против изразито реакционарног режима регента Миклоша Хортија. Ухапшен је 1927. и емигрирао је 1928. у Аустрију а 1930. у Совјетски Савез. Крајем 1944. се вратио са Црвеном армијом и као представник Комунистичке партије Мађарске у Привременој влади постао је министар пољопривреде. Од 1945. до 1947. био је министар унутрашњих послова, после чега је до 1953. обављао више функција. Бавио се и научним радом из области пољопривреде и аграрне политике и био је члан Мађарске академије наука. Кад су совјетске трупе скршиле побуну 1956. за коју је Москва кривица Нађа, склонио се у амбасаду Југославије, али је касније изручен, после чега му је на тајном процесу изречена смртна казна и 1958. је обешен.

1905 - Норвешки Стorting (Скупштина) донео је одлуку о одвајању Норвешке од Шведске. Норвешка је припојена Шведској (у статусу самосталног краљевства под истом круном) после Наполеонових ратова, као накнада за губитак Финске која је тада присаједињена Русији, такође као посебно велико војводство. Од 1397. до 1814. Норвешка се налазила под данском круном.

1917 - Рођен је амерички филмски глумац, певач и забављач Дино Пол Крочети, познат као Дин Мартин, који је почетну славу стекао у тандему с комичарем Џеријем Луисом, с којим је снимио 18 филмова. Играо је и у многим вестернима и криминалистичким филмовима. Филмови: "Артисти и модели", "Холивуд или пропаст", "Рио Браво", "Четворо за Тексас".

1920 - Рођен је француски политичар и публициста Жорж Марше, генерални секретар Француске Комунистичке партије од 1972. до 1994. Осамдесетих година 20. века се, под утицајем италијанских комунистичких реформиста, званично определио за политику "еврокомунизма". Дела: "Шта је Француска Комунистичка партија?", "Демократски изазов", "Политика Француске Комунистичке партије", "Говоримо отворено", "Одговори", "Нада у садашњост".

1928 - Рођен је амерички филмски режисер Џејмс Ајвори, који је током већег дела каријере снимао у Индији, оставши веран тематици везаној за ту земљу и после преласка у Европу. Филмови: "Кућевласник", "Шекспир-Валах", "Гуру", "Дивљи", "Квартет",

"Врелина и прашина".

1935 - Умро је руски биолог Иван Владимирович Мичурин, који се бавио побољшањем сорти воћака, експериментишући с аклиматизацијом биљака на хладне зиме. Различитим поступцима, хибридизацијом, селекцијом и калемљењем, одгајио је низ отпорних сорти трешања, кајсија, винове лозе и вишања.

1938 - Студенти Београдског универзитета организовали су академију посвећену одбрани Чехословачке од Немачке, под паролом "Верност за верност". Пријавиле су се хиљаде добровољаца, али никада нису ангажовани, а Чехословачку су савезници препустили нацистичкој Немачкој.

1939 - Краљ Џорџ VI постао је први британски монарх који је ступио на тло САД, бивше колоније Уједињеног Краљевства.

1940 - Немачка је у Другом светском рату довршила запоседање Норвешке.

1942 - После низа огорчених битака, у Другом светском рату је почео завршни немачки напад на Крим ради заузимања Керча и Севастопоља. Совјетске снаге су пружиле жесток отпор непријатељу неупоредиво надмоћнијем у тенковима и авионима, али су после месец дана делом уништене, а делом евакуисане с полуострва. Севастопољ је пао после 250 дана херојске одбране.

1942 - Окончана је четвородневна битка за пацифичка острва Мидвеј, у којој су Американци нанели први озбиљан пораз Јапанцима у Другом светском рату.

1942 - У Јајинцима је стрељан српски сликар јеврејског порекла Бора Барух, заробљен као учесник Партизанског покрета у Другом светском рату. Излагао је у Паризу, Лондону и Београду. На његовим сликама преовлађују пејзажи Париза и Београда, мора, затим мртва природа, портрети, композиције. У последњим годинама живота сликао је мотиве из рата и логора.

1944 - Врховни штаб Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије стигао је на острво Вис. После неуспелог немачког ваздушног десанта на Дрвар 25. маја 1944, део Врховног штаба пребачен је совјетским авионом у Бари, а затим британским ратним бродом на Вис.

1948 - Председник Чехословачке Едуард Бенеш поднео је оставку, не желећи да потпише нови устав према којем је земља постала комунистичка држава.

1967 - Трећег дана Шестодневног израелско-арапског рата израелске снаге избиле су на Суецки канал.

1970 - Умро је енглески писац Едвард Морган Форстер, оштроуман посматрач и аналитичар, духовит и ироничан. Живео је у Италији и Грчкој и нека дела су тематски везана за те земље. Дела: романи "Где се анђели плаше да кроче", "Соба са изгледом", "Једно путовање у Индију", "Најдуже путовање", приче "Небески омнибус", "Вечни тренутак", студија "Видови романа".

1971 - Совјетски васионски брод "Сојуз II" спојио се у орбити око Земље са свемирском станицом "Саљут".

1973 - Канцелар Западне Немачке Вили Брант допутовао је у Израел, као први западнонемачки лидер који је посетио јеврејску државу.

1974 - У Ивањици је пуштена у рад прва земаљска сателитска станица у Југославији за међуконтиненталне телефонске линије и ТВ програме. Станица је потпуно разорена бомбардовањима из ваздуха у пролеће 1999. током агресије НАТО на Србију (СРЈ).

1980 - Умро је амерички писац Хенри Милер. Забрањивана као порнографска и опсцена, његова дела садрже странице врхунске лепоте и луцидне есејистичке и филозофске дигресије. Бавио се и сликарством. Дела: романи "Црно пролеће", "Јарчева обратница",

"Ракова обратница", "Мирни дани у Клишију", трилогија "Ружичасто распеће" ("Плексус", "Нексус", "Сексус"), путопис "Колос из Марусија", медитативно-критичка проза "Космолошко око", "Мудрост срца", "Недеља после рата", "Књиге мог живота".

1981 - Израелски авиони су разорили ирачки нуклеарни реактор "Осирак" близу Багдада.

1988 - У Бангладешу је усвајањем уставног амандмана ислам проглашен државном религијом.

1990 - Представнички дом парламента САД изгласао је забрану продаје рачунара и телекомуникационе опреме Совјетском Савезу док Москва не отпочне преговоре о независности Литваније.

1995 - Председник Тајвана Ли Тенг Хуи стигао је у Калифорнију као први шеф те земље који је ступио на тло САД. Ова посета, мада званично само приватног карактера, изазвала је оштру осуду званичног Пекинга, пошто Кина Тајван сматра интегралним делом своје територије. Тајван (Формоза) историјски јесте саставни део Кине, мада је од краја 19. века био јапанска колонија. Поражене снаге кинеских националиста (антикомуниста) након револуције у Кини избегле су на Тајван 1949.

1996 - Војна хунта Мјанмара (раније Бурма) донела је закон којим је ућуткала Националну лигу за демократију, главну опозициону партију под вођством Аунг Сан Су Ћи, добитнице Нобелове награде за мир.

2004 - Суд у Руанди осудио је бившег председника те афричке земље Пастера Бизимунуа на 15 година затвора, под оптужбом да је створио наоружану милицију, проневерио државни новац и подстицао етнички мотивисано насиље.

2006 - Убијен је лидер Ал Каиде у Ираку Абу Мусаб ел Заркави у заједничкој акцији америчке и ирачке војске у Бакуби, северно од Багдада. Ал Заркави је био лидер групе "Тавид ел џихад" (Верско уједињење и свети рат), огранка "Ал Каиде", и сматран је

симболом ирачке побуне, глава му је била уцењена на 25 милиона долара.

2008 - Српска тенисерка Ана Ивановић победила је на Отвореном првенству Француске у тенису (Ролан Гарос), пошто је у финалном мечу победила Рускињу Динару Сафину са 6:4, 6:3.

2008 - Умро је италијански режисер Дино Ризи, један од великана италијанске комедије. Постао је славан педесетих 20. века серијом филмова "Хлеб, љубав и...". Један од његових познатих филмова је "Мирис жене" из 1974. с Виториом Гасманом у главној улози. На међународном филмском фестивалу у Венецији 2002. добио је Златног лава за животно дело.

2011 - Умро је Хорхе Семпрун, шпански књижевник, и бивши министар културе. Већи део живота провео је, као убеђени комуниста, ван родне Шпаније. Дела: "Федерико Санчез вас поздравља", "Аутобиографија Федерика Санчеза", "Друга смрт Рамона Меркадера", "Двадесет година и један дан", "Писање и живот". Писао је сценарија за филм, укључујући филмове Алена Ренеа и Косте Граваса: "Рат је готов", "Стависки", "З", "Признање".

(Танјуг)